

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Z činnosti JČMF

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 10 (1965), No. 6, 352--358

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138341>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1965

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Z ČINNOSTI JČMF

Čtvrtý celostátní sjezd JČMF

se konal ve dnech 13. a 14. května 1965 v Jasnej pod Chopkom. Předcházel mu slovenský sjezd JČMF, který se konal tamtéž ve dnech 10. a 11. května 1965. Oba sjezdy se částí svého programu začlenily do rámce oslav 20. výročí osvobození naší republiky.

Po kulturním programu, který uspořádala pionýrská skupina z Liptovského Mikuláše, zahájil sjezd předseda JČMF *F. Kahuda* a připomněl velmi stručně vývoj JČMF v posledních dvaceti letech, neboť podrobněji se její historii zabýval předešlý jubilejní sjezd v r. 1962. Sjezd dále pozdravili *M. Harant*, předseda slovenského výboru JČMF, s. *Bartko* za OV KSS a s. *Ševčík* za OOR a Svaz ROH zaměstnanců školství a kultury. Delegáti pak uctili památku 32 členů JČMF, kteří zemřeli v uplynulém období od posledního sjezdu.

Na začátku vlastního jednání zvolil sjezd předsednictvo komise a schválil jednací řád sjezdu. V rámci dvacátého výročí osvobození republiky přednesli pak slavnostní přednášky o rozvoji matematiky a fyziky za posledních 20 let členové korespondenti ČSAV *O. Borůvka* a *L. Zchoval* (viz *PMFA 10* (1965), 125 a 247).

Dalším bodem programu byla zpráva o činnosti JČMF v období od posledního sjezdu, kterou přednesl ústřední sekretář JČMF *F. Běloun*. Informoval nejprve o kladném hodnocení akcí v jubilejním roce 1962, které provedla komise pověřená tímto úkolem za vedení *M. Rozsívala*. Podal pak přehled o práci ústředních i slovenských orgánů a komisí, jakož i poboček JČMF z hlediska plnění úkolů obsažených v rezoluci jubilejního sjezdu.

Ústřední vědecké komise se staraly zejména o vědecké konference a pracovní porady, které pořádala JČMF nebo na jejichž pořádání se spoluúčastnila. Zvláště se podařilo uskutečnit také vědecké letní školy jako jeden z nejefektivnějších způsobů pomoci při výchově mladých vědeckých pracovníků. Z dalších úspěšných akcí uvedl např. konferenci o účelném využití absolventů vysokoškolských studií matematiky a fyziky, první výroční konferenci fyziků, řadu speciálních seminářů apod. O těchto akcích byly již uveřejněny podrobnější zprávy v našem časopise.

Obě ústřední pedagogické komise a jejich subkomise se vedle odborné a ideové péče o přednáškovou činnost pro učitele v pobočkách a o jiné školské problémy soustředily na přípravu řešení problémů modernizace vyučování matematice a fyzice. Z diskusí se v uplynulém období přešlo k přípravě výzkumného vyučování na třech vybraných experimentálních školách. Výzkum byl zařazen do státního plánu a v JČMF se jím začaly zabývat kolektivy dobrovolných pracovníků. První předběžné pokusy na experimentálních školách ve školním roce 1964/65 začaly v úzké spolupráci s Pedagogickým ústavem J. A. Komenského ČSAV a za podpory ministerstva školství a kultury. Na základě získaných zkušeností byl připraven rámcový plán pro systematičtější a rozsáhlejší výzkum, pro který se začaly vytvářet nutné předpoklady. JČMF se tak u nás stala iniciátorem a nositelem modernizačních snah ve vyučování matematice a fyzice, které se v posledních letech objevují v celém světě jako společensky velmi závažný úkol.

JČMF prohloubila svou péči o žáky nadané v matematice a fyzice a o získávání zájmu školní mládeže o tyto vědy. Finanční prostředky poskytnuté MŠK umožnily zejména rozvinout v pobočkách přednášky a semináře pro účastníky matematické a fyzikální olympiády a pořádat i vícedenní soustředění účastníků v krajském i celostátním měřítku vedle dalších kursů pro přípravu žáků ke studiu na vysokých školách. Spolupracovala též se školskou správou a ústředními výbory obou olympiád na zřízení speciálních tříd SVVŠ pro žáky s vysloveným zájmem a nadáním pro matematiku a fyziku a začala se starat o doplňkovou literaturu pro takové žáky.

Ústřední terminologická komise pro matematiku dokončila práci na revizi české školské terminologie v matematice a její sesterská komise pro fyziku zpracovala českou terminologii fyzikální, která byla nedávno poprvé vydána jako doporučená norma. Tak byla uzavřena jedna etapa dlouholeté práce, zůstává však ještě obdobný úkol pokud jde o školskou terminologii slovenskou.

Dále se ústřední sekretář zabýval přehledem činnosti poboček, o níž je v našem časopise pravidelně referováno. Konstatoval, že práce poboček povzbuzená akcemi jubilejního roku se dále úspěšně rozvíjela zejména pokud jde o tradiční přednáškovou činnost, pomoc oběma olympiádám i pořádání kursů, seminářů a pracovních konferencí. Činnost našich poboček ukazuje, jak výrazně JČMF ovlivňuje společenské dění pokud jde o matematiku a fyziku. Jen v r. 1964 se akcí poboček zúčastnilo na 53 000 osob.

Počet členů JČMF dosáhl počátkem r. 1965 čísla 2923, z čehož 30,65 % připadá na učitele vysokých škol, 46,46 % na učitele škol 1. a 2. cyklu včetně pracovníků školské správy, 9,95 % na pracovníky neškolských vědeckovýzkumných pracovišť, 9,08 % na studenty (mimořádní členové) a 3,86 % na ostatní. V uplynulém období byla provedena revize členské základny a bylo vyškrtáno na 450 osob, které se v náborové akci jubilejního roku sice přihlásily za členy, ale neplatily členské příspěvky. Průzkum možností dalšího růstu členské základny ukázal, že by bylo možno získat aspoň 2000 dalších členů, zejména mezi učiteli škol všech stupňů. Členů též stále přibývalo, aniž by byl prováděn organizovaný nábor.

Pro zlepšení informovanosti členstva o životě JČMF bylo zahájeno vydávání Zpravodaje určeného výborům poboček a důvěrníkům a členským skupinám v okresech, na školách a jiných pracovištích. Síť těchto skupin a důvěrníků se začala teprve vytvářet a přesto, že ještě zdaleka není úplná, přispěl Zpravodaj se svými 6 vydanými čísly ke zlepšení organizace práce uvnitř JČMF.

Zahraniční styky se dále opíraly o dřívější i nově uzavřené smlouvy o vzájemné spolupráci a výměně delegátů se sesterskými společnostmi v Bulharsku, Maďarsku, Polsku a Německé demokratické republice. Rozsah výměny delegátů s těmito sesterskými společnostmi ukazují tato čísla: v r. 1962 bylo celkem přijato 33 delegátů na 191 dní a vysláno 16 na 100 dní; v r. 1963 bylo přijato 32 na 193 dní a vysláno 40 na 256 dní a konečně v roce 1964 přijato 28 na 199 dní a vysláno 31 na 197 dní. Bylo to umožněno pochopením zejména ze strany MŠK, které převážně zajišťovalo úhradu na pobyt zahraničních hostů. Lze konstatovat, že tato poměrně pružná výměna delegátů přinesla prospěch všem zúčastněným společnostem. JČMF pečovala též přímo i nepřímou o rozvoj mezinárodní spolupráce v rámci mezinárodních vědeckých unií a jiných organizací.

Členský časopis Pokroky matematiky, fyziky a astronomie plnil svůj tematický plán stále s obtížemi, neboť je málo autorů, kteří piší vhodné články. Úspěšně pokračoval časopis Rozhledy matematicko-fyzikální, který je vydáván ve Státním pedagogickém nakladatelství péčí JČMF. Potěšitelný je další růst počtu jeho odběratelů v uplynulém období z asi 9500 v ročníku 1963/64 na více než 11 000 v r. 1964/65 (v roce 1957 bylo jen 600 odběratelů). Nesnáze však stále způsobuje nepružnost distribuce v Poštovní novinové službě. JČMF se snažila uplatnit svůj vliv také na vydávání knih v oboru matematických a fyzikálních věd, jednak formou recenzí v členském časopise a jednak prostřednictvím svých členů v edičních radách nakladatelství. Navázala též v tomto směru spolupráci s Československým ústředím knižní kultury.

Na konci své zprávy ústřední sekretář uvedl, že všechna obsáhlá a záslužná práce JČMF spočívá na dobrovolných pracovnících, kteří pracují v duchu myšlenek, jež jí daly vzniknout před více než 100 lety a že je dnes uznávaným činitelem v našem současném společenském životě.

Pisemnou zprávu o hospodaření JČMF v uplynulém období doplnil pak ústřední hospodář *M. Josifko* některými vysvětlivkami a doplňky. Delegáti sjezdu pak vyslechli zprávu revizní komise, kterou přednesl *O. Setzer* a která doporučila, aby odstupujícím ústřednímu výboru JČMF bylo uděleno absolutorium.

V diskusi ke zprávám vystoupilo celkem 22 delegátů, kteří ve svých příspěvcích doplnili obraz činnosti JČMF a kriticky hodnotili její dobré i slabší stránky. Mluvili zejména o potřebě získávat

mladé pracovníky k aktivní činnosti, o vlivu JČMF na rozvoj vědecké práce na Slovensku, o nedostacích v organizaci a plánování vědecké práce, o spolupráci s jinými organizacemi v pobočkách, o péči JČMF o obě olympiády, o některých nedostacích v organizační práci apod. Předseda slovenského výboru JČMF *M. Harant* ukázal na veliký rozvoj činnosti slovenských orgánů a poboček, které uspořádaly přes 1000 akcí s více než 30 000 účastníků. Řada delegátů se zabývala též otázkou dalšího zlepšení vlivu členského časopisu.

Po dokončení diskuse sjezd jednomyslně schválil přednesené zprávy a návrh na udělení abso-lutoria. Bylo usneseno ponechat členské příspěvky v příštím období beze změny.

Dalším bodem programu byla volba čestných členů JČMF. Úvodem připomněl předseda *F. Kahuda*, že někteří pracovníci JČMF byli v uplynulém období vyznamenáni státními vyzna-menánými a blahopřál jim jménem JČMF. Čestnými členy pak byli jednomyslně zvoleni akademik *Vojtěch Jarník*, *Miloš Jelínek*, *F. Kahuda*, akademik *Vladimír Kořínek*, *Miloslav Valouch* a *Antonín Vašíček*.

Pak přistoupil sjezd k projednání návrhů na udělení vyznamenání JČMF, která byla zavedena a poprvé udělena na jubilejním sjezdu. Schválil jednomyslně v rámci vyznamenání mladým pra-covníkům členům JČMF za vědeckou práci: Vyznamenání I. stupně *Petru Vopěnkovi* a vyzna-menání II. stupně *Pavlu Galajdovi*, *Pavlu Höschlovi*, *Josefu Kolomému*, *Čestmíru Koňákovi*, *Old-řichu Kowalskému*, *Františku Neumanovi*, *Lubomíru Uhrovi* a *Bohdanu Zelínkovi*. Rovněž jedno-myslně byla udělena vyznamenání I. stupně za pedagogickou práci *Ladislavu Bergerovi*, *Bohumilu Hacarovi*, *Františku Hradeckému*, *Vítězslavu Jozífkovi*, *Miroslavu Menšíkovi* a *Věře Šimčískové* a vyznamenání II. stupně *Josefu Čechovi*, *Antonínu Kejzlarovi*, *Jozefu Krchňavému*, *Františku Krskovi*, *Oldřichu Lantovi*, *Jánu Šumnému*, *Ladislavu Thernovi*, *Karlu Trnovskému* a *Karlu Zdrá-halovi*.

Projednávání plánu činnosti JČMF v dalším období zahájil projevem předseda *F. Kahuda*. Uvedl, že zkušenosti z prvního období, jímž JČMF vstoupila do druhé stovky let trvání, vedou právem k poznání, že její činnost je správně zaměřena v souladu s potřebami naší republiky v etapě budování vyspělé socialistické společnosti. Dosvědčuje to mimo jiné také uznání a pod-pora, jichž se jí dostává od Komunistické strany Československa a od těch státních institucí, s nimiž je její práce nejlépe spjata, od Československé akademie věd a ministerstva školství a kul-tury. Proto se může i v další činnosti opírat nejen o svou stoletou tradici, ale také o bezprostřední vlastní úspěchy. Právě iniciativní přistupování k řešení společensky závažných problémů může udržet a posílit význam Jednoty jako činitele, který bude i nadále účinným pomocníkem při roz-voji matematických a fyzikálních věd a jejich výuky v našem státě. Úspěchy práce JČMF jsou pak přímo podmíněny tím, že si dává úkoly a řeší je za aktivní součinnosti a spolupráce svého členstva. Jsou to hlavně pobočky a ústřední komise JČMF, jejichž iniciativa a práce musí být i nadále základem její činnosti. Proto bude třeba posílit činnost některých ústředních komisí a do-cílit, aby jejich práce byla nejen lépe známa členům v pobočkách, ale aby komise samy znaly dobře názory a přání členů a aby v důsledku toho iniciativní návrhy komisí vycházely z reálného hodno-cení nejen potřeb, ale i možností jejich řešení.

Pokud jde o slovenské orgány JČMF, které se osvědčily jako důležitý činitel v jejím životě na Slovensku, je třeba jejich práci a význam dále posilovat. Je však slabinou, že aktivita slovenských členů se poměrně málo projevuje v ústředních komisích. Jednou z hlavních příčin je tu relativně velká vzdálenost mezi pražským ústředím a slovenskými pobočkami. To by patrně bylo možno překonat, kdyby hlavní váha při práci na některých celostátních úkolech byla přenesena přímo na Slovensko, kde by se o ně starali převážně slovenští členové ve spolupráci s členy z českých krajů.

Po této úvaze o všeobecném zaměření charakteru práce JČMF zmínil se pak o některých hlav-ních úkolech, které byly dány již na předchozím jubilejním sjezdu a které není nutno nějak pod-statně měnit.

Uvedl dále, že zvlášť bohatě se rozvíjí činnost JČMF na úseku školství, až to někdy vzbuzuje

obsahu a metod vyučování matematice a fyzice. Ukazuje se, že tento úkol vyžaduje zavést metody práce, které jsou v JČMF nové a nezvyklé. Je to připravované zřízení výzkumného střediska při JČMF, které má pomoci, aby se výzkum mohl rozvinout co do šířky a hloubky a aby přitom dobrovolná práce členů JČMF mohla být co nejlépe skloubena s prací těch pracovníků, kteří se tomuto výzkumu věnují v rámci své pracovní náplně. V rámci výzkumného střediska bude možno efektivněji využívat finanční a technické pomoci Československé akademie věd a ministerstva školství a kultury; obě tyto instituce mají velký zájem na úspěchu výzkumu, jehož výsledky se mají stát v budoucnu základem podstatného zvýšení efektivity vyučování matematice a fyzice v našem školství.

Upozornil dále na některé aspekty práce JČMF na tomto úkolu modernizace vyučování matematice a fyzice i na obtíže s ním spojené. O této problematice bude náš časopis informovat podrobněji v dalších zprávách a článcích.

Také v ostatních oblastech činnosti JČMF bude třeba pokračovat v práci a prohlubovat ji v mezích možností. V souvislosti s tím bude nutno zlepšovat odpovídajícím způsobem i organizační základnu JČMF. Zmínil se v tomto smyslu zejména o vytváření závodních skupin JČMF na větších pracovištích. Zdá se, že užitečnost těchto skupin není dosud mezi členy pochopena. Objevují se tu celkem pochopitelné obavy, že půjde o další schůzování a o další organizační práci. Tomu je nutno se vyhnout a organizaci skupin je třeba vytvářet tak, aby usnadnila a zlepšila vzájemnou informovanost mezi ústředními orgány a členy, aniž by členům v těchto skupinách přibýly nové povinnosti. Činnost JČMF by měla mít také stále větší význam pro členy a uspokojovat jejich zájmy, pokud je to možné v rámci společnosti s dobrovolným členstvím. Jednou z důležitých podmínek je tu ovšem znalost zájmů členstva a jejich skladby. Těmito i dalšími organizačními problémy bude třeba se zabývat v příštím období.

V diskusi k programu další činnosti JČMF vystoupilo celkem 17 delegátů. Zvláště živě se diskutovalo k otázkám modernizace vyučování matematice a fyzice a k výzkumu prováděnému v rámci JČMF, jakož i k zřízení výzkumného střediska. Např. bylo uvedeno, že k vědeckému studiu otázek modernizace mají být vedeni aspiranti v oborech metodiky vyučování matematice a fyzice, že z úseku modernizace mohou být vybírána témata kandidátských disertací, že je třeba získat co nejvíce informací o řešení modernizačních problémů v zahraničí, že je nutno co nejdříve docílit koordinace v činnosti pracovníků přihlášených k tomuto výzkumu v rámci státního plánu, že důležitá je ve vyučování nejen koordinace mezi matematikou a fyzikou, ale i vzájemná metodická pomoc apod. Nemálo též bylo hovořeno o zlepšení styků členů orgánů JČMF s členstvem a o dalších možnostech využívat k tomu členského časopisu a Zpravodaje.

V dalším bodu jednání byl pak jednomyslně schválen návrh na zavedení titulu „zasloužilý člen JČMF“ a „čestné uznání za práci v JČMF“. Těchto vyznamenání bylo použito výjimečně při jubilejním sjezdu a v dalším budou nyní udělována na každém řádném celostátním sjezdu jednou za 3 roky.

Závěrečnou fází sjezdu zahájila zpráva mandátové komise, kterou přednesl její předseda *A. Vašíček*. Vyplynulo z ní, že sjezdu se zúčastnilo 67 delegátů s hlasem rozhodujícím z 69 delegátů zvolených v pobočkách. Dále bylo přítomno 24 delegátů s hlasem poradním a 4 hosté.

Na základě zprávy předsedy volební komise *M. Matyáše* přistoupili delegáti k volbám celostátních orgánů JČMF na příští tříletí. Předsedou JČMF byl zvolen jednomyslně znovu dosavadní předseda s. *F. Kahuda*. Do ústředního výboru JČMF byli zvoleni: *A. Apfelbeck*, *F. Běloun*, *L. Berger*, člen koresp. ČSAV *O. Borůvka*, *J. Dubinský*, *F. Dušek*, *J. Fuka*, *M. Harant*, *M. Josífk*, *B. Klimeš*, *M. Kolibiar*, akademik *VI. Kořínek*, *Zd. Málek*, *M. Matyáš*, *M. Menšík*, akademik *J. Novák*, *C. Palaj*, *V. Pleskot*, *M. Rozsival*, *I. Šantavý*, *L. Thern*, *A. Urban*, *M. Valouch*, *A. Vašíček*, *F. Vejsada*, *F. Veselý*, *J. Vyšín*, člen. koresp. ČSAV *L. Zachoval* a člen koresp. ČSAV *A. Zátoupek*.

Za náhradníky ústředního výboru byli zvoleni: *J. Horálek*, *J. Chrapan*, člen. koresp. ČSAV *VI. Knichal*, *J. Laštovka*, *O. Lepil*, *V. Rádllová*, *V. Sovák*, *J. Daniel-Szabó*, *F. Šimek*, *V. Štěpán-*

ský, A. Švec, L. Valenta, J. Vanovič, O. Strečko, J. Svoboda. Předsedou revizní komise byl zvolen O. Setzer, jejími členy O. Gábor a K. Hofman a náhradníky J. Bureš a Vl. Čech.

Po volbě poděkoval předseda Fr. Kahuda za důvěru, kterou delegáti prokázali nově zvolenému ústřednímu výboru a jemu osobně a poděkoval srdečně odstupujícímu ústřednímu výboru a revizní komisi za soudružskou spolupráci. Připomněl mimo jiné, že v diskusi na lednovém plénu ÚV KSČ o nových zásadách řízení bylo zdůrazněno, že bude v mnohém záležet na tom, jak se budou rozvíjet morální stimuly, které spolupůsobí při uplatnění správných myšlenek a plnění náročných úkolů. Vyslovil názor, že stejně tomu je i v JČMF, kde výsledky dobrovolné práce členů jsou ještě více závislé na morálním přístupu k plnění dobrovolně přijatých úkolů. Pro další práci JČMF je také zásadně důležité více myslet na „mládí JČMF“ a najít způsoby, jak získávat členy z řad mladých pracovníků a co pro ně dělat. Připomněl též užitečnost častějšího neformálního společenského styku mezi členy při nejrůznějších příležitostech, který usnadňuje volnou výměnu názorů.

Na to schválil sjezd jednomyslně rezoluci sjezdu, kterou přednesl jménem návrhové komise C. Palaj (viz PMFA 10 (1965), 303) a další usnesení, jímž uložil novému ústřednímu výboru využít při uskutečňování úkolů všech podnětů vyslovených v diskusi a věnovat zvláštní pozornost programu a činnosti připravovaného střediska pro výzkum modernizace.

Na závěr poděkoval předseda všem členům a funkcionářům JČMF za jejich nadšenou dobrovolnou práci, všem účastníkům sjezdu za aktivní účast a zejména pak slovenskému výboru a žilinské pobočce JČMF za vzorné organizační zajištění a vynikající společenskou úroveň sjezdu, který se konal v krásném prostředí slovenských hor. Poděkoval též pracovním ústředního sekretariátu za dosavadní dobrou administrativně organizační práci a za pečlivou přípravu sjezdu a konečně i personálu zotavovny Slovenského národního povstání za vzornou péči o účastníky sjezdu.

Na následující ustavující schůzi nového ústředního výboru bylo jednomyslně zvoleno jeho předsednictvo v tomto složení: předseda F. Kahuda, místopředsedové F. Běloun, J. Dubinský, J. Fuka a J. Vyšín, ústřední sekretář M. Valouch, ústřední hospodář M. Josifko, zástupce ústředního sekretáře Zd. Málek a členové A. Apfelbeck, L. Berger, M. Matyáš, akademik J. Novák a C. Palaj.

Miloslav Valouch

Zprávy z poboček

Olomouc

Ve II. čtvrtletí byly zahájeny přednášky o nových pracích ve fyzice na UP v Olomouci.

Dne 29. dubna přednášel V. Vyšín na téma „Kvantově mechanická teorie optické aktivity krystalů“. Autor ve své práci kvantoval Chandrasekharův model krystalů prostorové grupy symetrie D_3^4 nebo D_3^2 . Došel k výsledku, podle kterého se štěpí nejen vlastní frekvence, ale i síly oscilátorů obou modů vibrací, které v krystalech vznikají. Výsledná rovnice je obecnější než rovnice Drudeho i Chandrasekharova.

Dne 13. května referovali V. Kolesnikov a J. Záhejský na téma „Analýza různých interpretací pokusů o experimentální ověření 2. postulátu speciální teorie relativity“. Na chronologický výčet pokusů, týkajících se ověření 2. postulátu, navazoval výklad Kantorova pokusu a jeho interpretace. Hodnoceny byly i jiné interpretační pokusy o ověření 2. postulátu spec. teorie relativity. Přitom bylo přihlédnuto k teoretickým pracím G. J. Foxe a H. Dingla.

Dne 19. května přednášel v pobočce V. Metelka z VŠST v Liberci na téma „Použití ideálů v teorii algebraických variet afinního prostoru“. Přednášející uvedl nejprve základní pojmy z teorie ideálů v komutativním okruhu, zavedl operace s ideály (součet, průsek, součin), definoval prvoideál a primární ideál. Ve druhé části přednášky ukázal, jak se teorie ideálů dá aplikovat při definici algebraické variety v afinním prostoru.

Ve vědeckém semináři z optiky byly předneseny následující přednášky:

J. Peřina: „Příspěvek ke vztahu kvantové a klasické teorie koherence“ (7. 4);

O. Nováková: „Fyzikální problémy fyziologické optiky“ (5. 5.);

Z. Knittl: „Syntéza vícenásobných vrstev na principu racionálních lomených funkcí“ (2. 6.);

J. Peřina: „O podobnosti mezi předmětem a jeho obrazem“ (16. 6.).

V prvním pololetí roku 1965 byly opět uspořádány dvě metodické besedy o vyučování matematice.

Třicátá druhá beseda dne 24. března 1965 byla věnována nadání v matematice. Podnětný referát přednesl s. *Josef Široký*. V diskusi hovořili přítomní o různých typech žáků projevujících nadání v matematice a o výchově talentů ve škole.

Na třicáté třetí besedě, která se konala 21. dubna 1965, sdělil s. *Eduard Vencelides* své zkušenosti s využíváním matematické nástěnky k povzbuzování zájmu o matematiku. Velký zájem účastníků vzbudily zejména ukázky nástěnek, kterými svou přednášku doprovázel. V diskusi si přítomní sdělovali své zkušenosti s touto formou mimotřídní práce.

Na březnové besedě bylo 46, na dubnové 24 přítomných.

Oldřich Lepil, Rudolf Horáček

Ústí nad Labem

Ve druhém čtvrtletí 1965 byly dokončeny plánované přednášky, o nichž podáváme tuto zprávu:

Jaroslav Honner přednášel 7. 4. 1965 v Litvínově pro učitele fyziky, a to na téma „Demonstrace některých vlastností elektromagnetických vln“. K demonstracím použil soupravy vlastní výroby.

Vojtěch Nováček pohovořil na ZDŠ v Mostě 21. dubna o topografických pracích. Zabýval se jejich historií a didaktickým významem pro školní praxi. Potom předvedl základní topografické nářadí, topografické přístroje a poukázal na nácvik techniky práce s těmito přístroji. Připojil ještě některé zajímavé úlohy pro 6., 7. a 9. třídu.

František Dušek přednášel 7. dubna v Děčíně na téma „Význam a metodika slovní otázky ve vyučování matematice“. Vyšel z výzkumu slovní otázky pro aktivizaci a samostatnost žákovy myšlení a uvedl několik příkladů nesprávně utvořených otázek. Kromě toho se zabýval stavbou otázky po stránce věcné, didaktické a jazykové, strukturou otázky v různých fázích vyučování a důsledky správné techniky slovní otázky v myšlení a v odpovědích žáků.

8. dubna přednesl *František Dušek* v Chomutově své zajímavé zkušenosti spojené s výcvikem studentů v počítání z paměti. Zdůraznil význam počítání z paměti pro rozvoj žákovy myšlení a poukázal na hlavní metodické zásahy při nácviku.

František Dušek přednášel ještě v Rumburku, a to 14. dubna. V metodicky promyšleném výkladu o rozvíjení samostatného myšlení žáků při řešení úloh upozornil taktickým a vtipným způsobem učitele na řadu chyb, kterých se při své práci dopouštějí.

7. 4. 1965 uspořádala pobočka setkání s *Jiřím Sedláčkem*, pracovníkem Matematického ústavu ČSAV, který je autorem publikace „Kombinatorika v teorii a praxi — Úvod do teorie grafů“. Na toto aktuální téma proslavil s. *Sedláček* velmi zajímavou přednášku, ve které vyšel z příkladů motivujících pojem konečného neorientovaného grafu (úloha o třech domech, o sedmi mostech města Královce) a ukázal, jak z těchto úloh docházíme k abstraktnímu studiu rovinných grafů. Zmínil se o problému čtyř barev a současně naznačil jeho historii. Dále připomněl tradici teorie grafů v naší republice (práce Borůvkovy, Jarníkovy a Kösslerovy z třicátých let) a uvedl některé monografie přístupné v našich knihovnách (König, Berge, Ore). Zmínil se též o zajímavém studiu grafů na jiných plochách než v rovině (např. na anuloidu). Pojem orientovaného grafu a jeho aplikace spojil se studiem matic a determinantů a připomněl, jak tuto partii studovali čs. matematici v souvislosti s rozložitelností matic a s primitivními maticemi. Na dopravním problému a metodě kritické cesty demonstroval *Jiří Sedláček* aplikace grafů v ekonomii. Připomněl i chemické

aplikace ve strukturálních vzorcích. V závěru informoval posluchače o průběhu mezinárodní konference o teorii grafů, která se konala v roce 1963 v ČSSR a již se zúčastnila řada zahraničních matematiků.

Přednáška *Jiřího Sedláčka*, který se teorií grafů zabývá řadu let, byla vyslechnuta s neobyčejným zájmem a vzbudila živý ohlas.

Jiří Procházka

MEZINÁRODNÍ KONFERENCI O LUMINISCENCI

uspořádá Maďarská akademie věd pod záštitou Mezinárodní unie pro čistou a užitou fyziku v Budapešti ve dnech 23.—29. 8. 1966. Konference se bude zabývat hlavně aktuálními problémy luminiscence organických a anorganických látek a bude zaměřena na tyto základní otázky: 1. obecná teorie luminiscence; 2. anorganické krystalové fosfory; 3. organické a amorfní lumínifory; 4. použití luminiscence. V každé sekci budou předneseny objednané referáty; zasláná sdělení budou poslána účastníkům předem a na konferenci bude o nich referováno souborně. Předsedou organizačního výboru je prof. dr. G. Szigeti (adresa: P. O. B. Újpest 1, Nr. 76).

Členové JČMF, kteří by měli zájem o vyslání na konferenci v rámci smlouvy s maďarskou fyzikální společností za obvyklých podmínek, mohou se přihlásit písemně ústřednímu sekretariátu JČMF, Maltézské nám. 1, Praha 1 — Malá Strana.

DRUHÝ MEZINÁRODNÍ BIOFYZIKÁLNÍ KONGRES

se bude konat ve Vídni ve dnech 5.—9. září 1966. Hlavní referáty se budou zabývat přeměnou a přenosem energie, molekulárním aspektem diferenciaci a novými problémy z oboru biofyziky. V rámci kongresu bude uspořádána řada kolokvií z různých úseků, jako např. molekulární biofyzika, biofyzika buněk a membrán, procesy sdělování a kontroly, biofyzika záření apod. Sdělení spadající do všech úseků biofyziky je nutno ohlásit spolu se stručným obsahem do 15. května 1966. Adresa sekretariátu pro vědecký program: Frau E. Wiedenhaus, Wiener Medizinische Akademie, Alserstrasse 4, Wien IX; pro ubytování a společenský program: Reisedienst der Wiener Medizinischen Akademie (táž adresa).

OSMÁ MEZINÁRODNÍ KONFERENCE O POLOVODIČÍCH

se bude konat ve dnech 8.—13. září 1966 v Kyoto v Japonsku. Předsedou přípravného výboru je prof. T. Muto, The Japan Atomic Energy Commission and Nikon University in Tokyo, a sekretářem Dr. M. G. Hatoyama, c/o Japan Physical Society, Hongo, P. O. Box 28, Tokyo, Japan. Lhůty: předběžné přihlášky do 25. 12. 1965, pro zaslání obsahu sdělení 28. 2. 1966, pro konečnou přihlášku 1. 5. 1966 a pro zaslání rukopisu 10. 6. 1966.

KOMISE PRO SPOJENÝ ÚSTAV JADERNÝCH VÝZKUMŮ V DUBNĚ, SSSR

vypisuje konkurs na místa vědeckých a odborných pracovníků pro obory: jaderná fyzika vysokých energií (elementárních částic), jaderná fyzika nízkých energií (neutronová fyzika a jaderné reakce) teoretická a experimentální. Zájemci se mohou informovat a podat žádost na Kolegiu jaderného výzkumu ČSAV, Praha 8 — Libeň, Na truhlářce 100.